Смрт фашизму — слобода народу!

СЛОБОДНА ВОЈВОДИНА

ОРГАН ЈЕДИНСТВЕНОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ФРОНТА ВОЈВОДИНЕ

Година IV, број 59 | Нови Сад, 6, 7 и 8 јануар 1945 | Цена 50 фил. (20 д.)

Јединствени раднички синдикати биће најсолиднија потпора нашој народној власти у тешком послу обнове наше земље

Јединство радника у јединственим радничким синдикатима -- залога срећније будућности

9 јануара одржаће се у Новом Саду и Петровграду велики раднички зборови

Достојна и свесна своје историске мисије радничка класа већ одважно маршира у Јединственом народно-ослободилачком фронту, а у великом и широком фронту производње доприноси све од себе. Она ће отсада још уређеније и одлучније јуришати у џиновску битку продукционог подизања и стварања свих материјалних добара толико потребних нашој Народно-ослободилачкој војсци, нашој отаџбини и свим њеним народима. (»Борба«, 29 децембра 1944)

Протекло је више од једног столећа откако су се радници почели организовати и откако су се почели стварати раднички синдикати. Синдикално организовање радника у први мах било је само средство да се радници удруженим својим снагама супротставе бесавесном и неизмерном исисавању од стране грамзивих послодаваца, који нису знали за границе. Током стогодишњег развитка и борбе радничка је класа увидела да синдикати нису само средство за тренутно побољшање положаја, него да су они и моћно средство преко кога се радници оспособљавају и за много већу улогу у друштвеном животу, за активно утицање на развитак догађаја, на развитак своје сопствене историје у правцу све веће стварне демократизације друштва.

Разни реакционари су настојали најпре да спрече свако организовање радника, а кад им то није успело онда бар да спрече уједињење радника у један синдикални савез.

Фашизам је својим окрутним и зверским методама уништавао радничке организације. Једино што је допустио то је организовање радника под руководством фашистичких полицајаца, са циљем да тако најслободољубивији део друштва подведе под фашистички, дивљачки утицај и да раднике сведе на пут поживинчења, пут претварања у обично оруђе фашистичких нељудских „надљуди". То је фашизам радио у земљама у којима се родио, то је радио и у земљама које је окупирао.

Југославија није била изузетак. Зверска политика уништавања свега напредног изразила се у Југославији кроз прогањање, мучење и истребљивање свесних радника; кроз забрану синдиката који нису били организовани од фашиста и њихових агената; кроз отимање од радника њихових домова и синдикалне имовине.

С ослобађањем Југославије ствара се поново могућност да се радници синдикално организују. Не само то, него је настала и потреба, хитна, горућа потреба. Положај радника у Југославији раније никад није био ружичаст. За време окупације он је страховито погоршан, а сада нема тренутно могућности да се тај положај одмах побољша. Велик део радника не може се запослити јер је наша привреда руинирана, транспорт уништен од стране фашистичких окупатора и његових помагача. Читава наша земља и сав наш народ трпи на последицама окупаторског зулумћарења и пред све грађане ове земље поставља се као питање — бити или не бити — проблем обнове. Треба подићи порушене мостове и железнице. Треба обновити и оспособити индустријска предузећа. Треба засејати поља. Без тога нема живота уопште, а камо ли срећног и задовољног живота. Данас у рату то питање није само питање живота позадине, него и питање наше борбе, нашег фронта; питање што бржег ослобођења из јарма фашистичког ропства свих оних наших ближњих који још у њему пате, питање уништења узрочника наших мука и патња, уништења фашистичких убица и паликућа.

Једну од великих, можда и највећу улогу у томе послу има и треба да одигра она класа која покреће творнице и машине, бродове и железнице — радничка класа. Организовање радника у синдикате, који ће обухватити целокупно радништво Југославије, значиће на фронту рада оно што на фронту полигичке борбе против фашизма значи стварање јединственог Народно-ослободилачког фронта. Још више! Организовање јединствених радничких синдиката значиће остварење најчвршћег темеља за обнову земље и за остварење боље и срећније будућности у демократској федеративној Југославији.

Желимо ли да из канџи фашистичке звери што пре отмемо оне које она још држи у својим логорима смрти, желимо ли да се рат заврши што пре мировом који ће нам обезбедити несметани развитак у братству, срећи и задовољству; желимо ли да тековине трипогодишње борбе остану чврсте и обезбеђене; желимо ли да што пре изиђемо из тешког стања у које нас је бацило фашистичко окупаторско харачење по нашој земљи, онда морамо поздравити и помоћи настојања претставника синдикалног покрета Југославије да што пре остваре радничке и намештеничке синдикате, који би обухватили све раднике и намештенике Југославије, јер је јединство радника њима и залога срећније будућности.

У борби за слободу

Данас се у Новом Саду свечано сахрањују четири црвеноармејца

од којих је један херој Совјетског Савеза

Данас у 3 часа поподне биће свечано сахрањени на градском тргу пред Милетићевим споменником Александар Павловић Дудкин, гвардиј старшиј лајтнант, херој Совјетског Савеза, и три његова друга: Пјотр Ивановић Безруков, гвардиј младшиј лајтнант, Александар Ивановић Јевремов, гвардиј старшиј сержант, и Василиј Васиљевић Петрењин, гвардиј младши-сержант.

Још нам је увек пред очима свежи и снажни лик хероја Александра Павловића Дудкина како говори на Првом конгресу антифашистичке омладине Војводине у име Црвене армије, одушевљено поздрављен као часни представник најбоље армије света која је на свом победоносном путу ка Берлин дошла и до нас, да нам донесе ослобођење.

Одужимо се њиховој славној успомени и дођимо у што већем броју на сахрану наше херојске браће! Окитимо њихов гроб цвећем захвалности и дивљења! Учинимо све оно што би учинили њихови родни градови у совјетској Рођини, коју су тако жарко волели, да су за њу положили и своје младе животе. Коначно — будимо поносни што у нашем граду почивају тела таквих јунака!

„Страшни рат“ почео је много пре пропасти Југославије

Разговор с угледним војвођанским књижевником и научником професором Васом Стајићем

Проф. Васа Стајић, члан Покрајинског одбора ЈНОФ-а за Војводину, дугогодишњи гимназијски професор и директор, истакнути народни и културни радник, који је својим познатим листом „Нови Србин“ препородитељски деловао на наше нараштаје и спремао омладину на задатке који су је чекали, један је од најстаријих, који су пришли нашој народно-ослободилачкој борби. Последњу деценију пред рат, Стајић је посветио интензивном проучавању културне историје Новога Сада и новосадских књижевних великана, напосе Змаја. Рат је Стајића затекао у Сремским Карловцима у којима је остао скоро све до краја рата, када је, иако болестан, са својом супругом Милицом, правим другом и сарадником, радосно дочекан од својих ученика, дошао у шуму и пришао народно-ослободилачкој борби.

У соби пуној светлости, лежи на болесничкој постељи стари културни радник. И поред телесне слабости, његов дух је још увек младалачки и свеж.

— Хоћете ли, стари друже, — рећи штогод о могућностима рада за време овог страшног рата?

— Врло радо. Само, најпре морам приметити да је за поштене раднике „овај страшни рат“ почео много раније него што је пропала стара Југославија. Поштен радник, а то је онај који никад није написао ни речи о „витешком краљу Југославије“, затим о „блаженопочившем краљу-мученику“, па о достојном му наследнику принцу Павлу, који ништа није радио „с благословом патријарха Варнаве“, — налазио је сметње на сваком кораку. Добар део нашег културног блага остављен је на чување, на врло рђаво чување манастирима и цркви. Драгоцена митрополијска библиотека у Карловцима, поверена је неком Мајевском који се усудио написати књигу: Патријарх Варнава и његово доба (!) а мени Синод није допустио употребу те библиотеке (међутим, за време рата сам чуо да Мајевски продаје драгоцене старе књиге). Употреба неисцрпног архива карловачке митрополије онемогућена ми је на други начин. На трећи начин ми је онемогућено користити се Државном архивом у Новом Саду. Њен шеф, верно служећи сваком диктаторском режиму редом, осилио се толико да ми је ускратио акта, иако сам имао генералну дозволу његова шефа, министра просвете, иако сам скоро све радове објављивао у „Гласнику историјског друштва“, а ту је исти шеф као секретар вукао једну од многих споредних својих плата.

У таквој невољи затекао ме је рат. Он је спречио да се служим библиотеком и архивом гимназије у Карловцима. Тако ми остадоше само многобројне белешке, које сам неких петнаест година исписивао из архивских списа новосадског магистрата. Те белешке стадох срећивати у грађу за Културну историју Новог Сада и у грађу за политичку историју Новога Сада. Упорним радом хтедох постићи да не видим и не чујем ништа од крвавог и противкултурног вршљања усташа по српским културним установама. Пошто ни једанпут нисам излазио на улицу, неко време сам мирно радио.

Али, негде 20 децембра 1941, док сам писао дубоко у ноћ, закуца ми неко на прозор. Отворим прозор и видим усташку патролу, два Карловчанина: неки Аман и Фикел. Заповеде да прозор оставим отворен, да ништа не склањам и да њима отворим капију и, када тако учиних, уђоше у собу. Док је Аман гледао рукописе и књиге, Фикел је удешавао пушку, кобајаги. Аман нађе у мојој књизи речи „Српска историја“, па изјави:

„Српска историја више не постојава“.

Покупише рукописе и књиге које су биле на столу, удаљише се и пријавише да сам до пола три сата ноћи писао (мислим да је било пола два). Шеф полиције ме цитирао преда се, новчано ме глоби, али ми не рече до колико сати код своје куће смем радити. Радио сам после тога и даље, али сам се трзао да ме поноћ не затече за писаћим столом.

Радио сам без даљих сметња до 9 септембра 1942 Тада усташе покупише преко 500 Срба из Карловаца и поведоше у Митровицу да их побију. Мене не одведоше: да ли су мислили да сам већ умро, пошто на улицу никад нисам излазио, или су ме поштедели као „аполиту“ човека без држављанства, не знам, тек ја остадох у Карловцима, без Срба.

Смркло ми се тада пред очима и пожелех умрети. Али ми то не би суђено, него доживех и Стаљинград и нова хапшења СКОЈ-а у Карловцима. У вези с овим хапшењима, која су прогутала десетак младих живота (од ових и незаборавна Злата Марковић), и код мене је извршена преметачина, а 11 фебруара 1943 дође агент из Загреба те фотографиса мене и другарицу. Опште је мишљење било: Јасеновац, логор. Али ни до тога не дође. Остадох у Карловцима, где дочеках ослобођење Украјине и Француске и дочеках да ме другови, 13 септембра 1944, позову у Фрушку Гору.

— Само још једно питање, друже: шта сте урадили за три и по године?

— Шесту, допунску, свеску Новосадских биографија сам био израдио још пре рата, али није штампана због рата. Исто тако Политичке песме Јована Јовановића Змаја, које сам за друштво „Змај“ израдио у сарадњи са Младеном Лесковцем. Приредио сам за време рата повелик рукопис, Грађа за културну историју Новог Сада и рукопис, Грађа за политичку историју Новог Сада. Затим, колико сам имао бележака, средио сам их у рукопис Велико кикиндски дистрикт (1776—1876). Копирао сам преписку Јакова Герчића која садржи драгоцене културно-историјске податке о првој половини XIX. столећа код нас. Израдио сам историју новосадске српске гимназије од 1731 до 1849. Најзад, средио сам и писма која су ми писана од 1897 до данас. Неком нарочитом срећом, сви ти рукописи су сачувани и ако би кад били објављени, сведочили би Новосађанима (у првом реду др. Милану Петровићу) да њихово старање о мени није било неплодно, да сам кроз све време овог рата стално мислио и радио о свима нама милом Новом Саду. Данас, када још не знамо, колико је сачуван архив новосадског магистрата, колико су спасени остали архиви Војводине, моје бележење из аката тих архива могло би добити нарочиту вредност. Д.

Проблеми наше привреде

Задругарство и данашњица

Велике победе и успеси наше народно-ослободилачке борбе од пресудног су значаја за развој односа и прилика, под којима живе народи наше нове државе, демократске федеративне Југославије.

У тој тешкој борби на свима личнјама наш се народ препородио. Дошле су на површину нове снаге, развили су се нови људи, за три и пола године напредовало је и уздигло се цело становништво, како то раније није бивало за више десетина, а можда и стотину година. Овладао је светом дух борбености, радиности, другарства и узајамности. — Те све тековине борбе не дају своје обележје само нашем новом државном уређењу, него и друштвеном и привредном животу.

Нов човек ствара себи своју привреду — тако може да се обележи настојање данашњег друштва, да у новој планској привреди узлигне произвођаче и потрошаче да постану главним фактором у привреди. Скоро цео народ треба да је произвођач и потрошач. То мноштво може да учествује у привредном животу, ако је организовано. Организације произвођача и потрошача, које нарочито окупљају економски слабије, јесу привредне задруге.

Привредних задруга је било и раније, за време старих режима, од око четрдесетак година унатраг, само што оне раније нису имале скоро никаквог значаја у привреди. Ти су режими снажно подржавали картеле индустријалаца, банкара и великих трговаца, чији су економски интереси били супротни од интереса економски слабих произвођача и потрошача. — Старо задругарство било је играчка властодржаца, који су из политичко-демагошких разлога држали задругарство као средство за своје искоришћавање.

И данашње задругарство, које се ствара, треба да буде у вези и да сарађује са народно-ослободилачком влашћу, са органима јавне службе за привреду. Само — сада не наступа задругарство као пасторче које мора да се задовољава са ситном милостињом привредних средстава, уз обвезу да буде понизно. Сада задругарство постаје сарадник, органски укопчан у привредни план јавне службе.

Какво се дакле задругарство данас ствара? — Права одлика данашњег задругарства јесте настојање да организује све народне слојеве, затим да нарочито организује економски слабе, да своме чланству осигура привредну корист, а да одлучно одбаци све раније националистичке, верске и друге скривене сврхе.

Наше ново задругарство, дакле, постаје опште корисна привредна установа, која отвара своја врата сваком исправном грађанину. Преко таквих потрошачких задруга снабдеваће се и градско и сеоско становништво најважнијим животним потрепштинама, преко произвођачких задруга износиће произвођачи своје производе на тржиште непосредно потрошачима, а преко кредитних задруга снабдеваће се чланови-задругари потребним кредитима.

Све ове важне привредне послове, задругарство прима на себе да га врши у интересу јавне службе народу. Да ли задругарство може да обавља толике крупне послове, толико важне привредне задатке? Моћи ће да их обавља зато, што ће сарађивати са народном влашћу у оквиру општег привредног плана. Али и поред рада задругарства, као помоћног органа у јавној служби за привреду, оно неће бити потчињавано или понижавано, јер наше ново задругарство је опште народно, а и власт је опште народна — дакле обоје потичу од истог извора — од народа као целине.

Према томе — сваки свестан југословенски грађанин, а нарочито Војвођанин, треба у нашем новом задругарству да гледа своју организацију, достојну општег старања. — Када будемо и привредну делатност, и сваку другу јавну делатност у интересу целине осећали као саставни део наше бригаде, настојања и наших дужности у животу, па када будемо уложили пуне своје снаге да остваримо и извршимо те наше дужности, — онда смо створили новога Војвођанина, новога Југословена — новога човека.

АЛЕКСАНДАР ШЕВИЋ

Уредништво „Слободне Војводине“ жели срећан Божић свима својим читаоцима православне вере.

Све за фронт!

РЕЗУЛТАТИ САБИРНЕ АКЦИЈЕ ЗЕМУНСКОГ ЈНОФ А ЗА ВОЈСКУ

Земун, 5 јануара. — Познато је да они који најмање имају — највише дају. У фабрикама и радионама града Земуна, када је поведена кампања Јединственог народно-ослободилачког фронта за скупљање ствари намирница и новца у корист наших рањеника и војске, радници су дали највише, све што су могли, мада не примају плату.

У року од десет дана сакупљено је у четири фабрике 478 950 куна, у Електричној централи 315.537 к, у кланици 132.400 к, у градској пијаци 57.300, ЈНОФ железничара дао је 50.000, радница Речног бродарства 49.000, намештеница Дома слепих 21.320.

Уз помоћ организованих жена и омладине сакупљено је, заједно са новцем фабричких радника, 5,339.800 Куна.

Од намирница је сакупљено: 2.130 кг брашна, 652 кг пасуља, 933 кг кромпира, 138 кг лука, 27 кг грашка 362 кг масти, 422 јаја, 532 боца парадајза, 138 боца компота, 143 разних конзерви, 10 кг теста, 100 кг шећера, 39 кг гершле, 55 кг соли, 87 ком сапуна, 9 пари ципела и 1 пар чизама 40 кг бонбона, санитетског материјала, 63 пара чарапа, 8 пари рукавица, 78 кг сувог меса, кобасица и чварака, 320 кг жита, 77 боца пекмеза, 2.200 цигарета, 28 кг дувана, 1.000 папирића, 53 ком. живине, 24 кг гриза, 2 зеца, 3 прасета, 3 кг вуне, 84 мушке кошуље, 71 ком. мушких гаћа, 145 пешкира, 19 чаршава, 13 превлака за јастуке, 25 марамица и разног другог рубља.

Поред тога што ће се све то поделити према потребама наше војске, један део сакупљених ствари употребиће се за пакете нашим рањеним борцима за Нову годину.

Све за победу!

Петровград, 5 јануара.

У Српској Црњи, пред око 3000 присутних, говорио је друг Момчило Рајчевић, члан Окружног одбора ЈНОФ-а за северни Банат. Он је у свом говору изложио развитак народно-ослободилачке борбе и осврнуо се на ЈНОФ као залогу јединства и братства народа Југославије, те је изложио његов став према мањинама и његове задатке у изградњи нове државе. На крају је апеловао на свест Црњана, да се не задовоље тиме што су дали већ много намирница за НОВ и што су постигли врло лепе успехе у радном такмичењу, него да узору и посеју и задње парче земље, држећи се стално пароле: „Све за фронт, све на фронт!“

Црњани су са одушевљењем поздравили говор друга Рајчевића и обећали да у својој борби у позадини неће отступити ни за један корак.

*

Истовремено одржана је и конференција ЈНОФ-а у Елемиру, на којој су пред око 600 присутних, од тога више него половина жена, говорили друг Станков Миливој и другарица Иванка Рад, чланови Окружног одбора ЈНОФ-а за северни Банат.

Изложивши преглед унутарње и спољнополитичке ситуације, друг Станков је приказао привредне тешкоће у разореним крајевима наше земље. У вези са овим он је подвукао широке могућности Војводине да помогне овим крајевима и позвао присутне да одвоје од себе све што мо- и приложе херојима-мученицима Босне, Херцеговине, Кордуна, Далмације, Лике и Баније.

После говора друга Станкова, другарица Иванка Рад је извела улогу жене у народно-ослободилачкој борби и истакла задатке који се пред њу постављају данас у позадини.

Божић у слободи

Последња три Божића у ропству проведена, славили смо стегнута срца и ојађене душе. Прегажена земља наша завила се у тешку тугу и горки јад. Па и поред тога, домови наши, скоро сви завијени у црно, ипак су прослављали Божић. Код ломљења чесница намењивала се парчад, поред уобичајеног реда, — за кућу, путника и намерника, полаженика и све укућане редом од малог до великог — намењивало се по парче и онима који су у ропству, логорима и тешким радовима, намењивало се јуначким нашим борцима и великом и храбром нашем руском брату. Намењивало се свима онима, јер су то све драга наша браћа и мила деца наша. Наше мисли су њима летеле као и топле молитве наше да их добри Бог сачува и живе и здраве врати својима. И наде наше, и молитве наше су се испуњавале. Испуниле се, али не у свему, јер се још много хиљада браће наше налазе и данас у ропству, у тамницама и логорима. Много хиљада бораца је пало у тешкој и часној ослободилачкој борби. Те су жртве свете, јер падају за слободу.

Ту слободу извојевали су синови и кћери наших народа. Са победним кликом, уз помоћ непобедивог и великог руског брата нашег, ту су слободу донели и нашој напаћеној и многострадалној Војводини, Војводини, која је данас слободна. Три последња Божића су за нас прошлост. Прошлост црна и горка.

Данас, слободни славимо радосни празник Божића празник онога који је први указао на пут којим човечанство треба да иде, на пут мира и добре воље међу људима. Тај пут је означио простим и једноставним речима: љуби Бога и ближњег свога. Што не желиш себи немој желети другом. Рекао је још да су сви људи деца Божија, да су сви људи једнаки и међу собом браћа.

Тим простим истинама желео је да спасе и избави човечанство из мрака, ропства и понижења да га доведе на пут среће и задовољства. Зато ће га славити сви слободољубиви народи. Славиће га баш данас када се води борба на живот и смрт за слободу, братство и једнакост човека.

Са тим жељама поздрављам сву нашу браћу и сестре старим нашим божићним поздравом:

Христос се роди!

Прота АЛИМПИЈЕ ПОПОВИЋ

Народно-ослободилачки покрет и католички свећеници

У „Политици“ од 21 децембра прошле године прочитали смо допис „Тањуг“-а из Хрватске, у коме се јавља да је преузвишени господин др. Сребренић упутио неку окружницу својим подређеним свећеницима, у којој им забрањује суделовање у Народно-ослободилачкој борби, и то под претњом суспензије.

У тој окружници преуз. бискуп напада народно-ослободилачки покрет, да је комунистички, да убија миран народ и свећенике.

Шта је то ако не најсрамнија издаја свога народа кад један католички бискуп издаје овакве забране и напада један народни и ослободилачки, слободарски покрет који води већ три и по године натчовечанску и узвишену борбу за слободу наших потлачених народа и по непријатељу опустошене земље. Господин бискуп као да је живио до сад изван догађаја и далеко од народа па уопће не зна што се збивало на нашем народном подручју. Када су талијански и немачки разбојници провалили у нашу земљу, свима нам је познато како су се прилике развијале, какве су се страхоте сручиле на наш народ. Фашистички крволоци почели су с масовним хапшењем и убијањем нашега доброга и честитог народа у Далмацији и Приморју. Према признању самих усташких главешина, Талијани су одвели из Далмације и Приморја у концентрационе логоре у Италију око 120.000 припадника нашега народа. Од тих 120.000 душа, 90.000 је глађу поморене и побијено! Народ из Далмације и осталих крајева, окупираних под Талијанима, бјежао је у шуме да би тако спасао голи живот. Мушкарци способни за борбу узели су оружје у шаке, да бране своја огњишта, да бране животе своје дјеце и својих родитеља.

Знадемо да су Талијани убијали масовно по нашим селима и градовима недужни голоруки народ. Знадемо да су ти талијански варвари палили наша питома села, пљачкали и оскрњивали наше цркве. Ништа није било свето тим Неронрвим потомцима. Шта је дакле било природније него да народ пограби оружје да брани своју свету груду, да се брани од уништења које су имали у програму Хитлер и Мусолини. Оно што су радили Талијани с Хрватима у Далмацији и Приморју, то су чинили и са Словенцима у окупираној Словенији, а то су исто чинили Немци у Словенији, Србији а касније и у Хрватској.

У тим тешким данима, можда најтежим данима наше повјести јавља се народно-ослободилачки покрет на челу са другом Титом, који организује народ за борбу. То су били дани када се радило о самом опстанку наших народа.

Све ово познато је и нашим људима у најзабитнијем селу, па је познато и самом преуз. Сребренићу.

Док су Талијани и Немци вршили масовна убијања Хрвата и Словенаца, дотле су усташки кољачи масовно клали и убијали Србе на подручју „Н. Д. Х.“

Страховит покољ, какав повјест наших народа не памти! Сваки поштени Хрват у ком је било човјечанског осјећаја морао је у својој души осудити злодјела усташких кољача и дати видног знака своје осуде. На једној страни клао је и убијао окупатор Хрвате, Србе и Словенце, на другој страни народне издајице и зликовци: усташе и четници клали су Хрвате, односно Србе. Сви прави и честити синови наших народа били су начисто с тим да је окупатор одлучио истребити наше народе, зато су се организовали под вођством нашег народног јунака маршала Тита, започели дивовску борбу која је задивила цијели поштени свијет.

У тај народно-ослободилачки покрет приступили су сви којима је било до будућности и самог опстанка нашег народа, без обзира на вјеру, народност и политичко опредјељење. Комунистичка партија Југославије као таква повела је борбу, али она није крива, што се и друге грађанске странке са својим претставницима нису придружиле тој узвишеној борби, него су — као на пример до Мачек — прешли као издајници на страну окупатора.

Што се тиче убиства католичких свећеника од стране наше, т. ј. народно-ослободилачке, то ми нисмо криви. Нису они убијени зато што су свећеници, него зато што су активно на страни оних који су клали и убијали наш недужни хрватски и српски народ. Ми сматрамо да послије страшног покоља што су га извршили усташе над српским народом и четници над хрватским народом, да није било више мјеста у тим редовима ниједном свећенику, било католичком или православном. Специјално католичким свећеницима није било мјеста у усташким редовима, обзиром на страховити покољ Срба у нашим рајевима и присилно превођење у католичку цркву. Ако ми свећеници нисмо могли увијек пријечити сва она усташка злодјела, сви смо морали осудити та злодјела и бјежати од усташких организација као враг од тамјана.

Ми свећеници знадемо да је наш учитељ Исус Крист, као темељ својој науци, поставио љубав према Богу и ближњем. „Љуби господина Бога и га свим срцем својим, свом душом својом и свом снагом својом, а ближњега свога као самога себе“ — казао је Крист и додао: „О тим двјема заповијестима сриси сав закон и пророци“. А тко нам је ближи него наш народ и наши братски словенски народи?

Ја идем даље и кажем, да смо ми свећеници католички и православни били дужни не само осудити злодјела усташка и четничка, не само бјежати од тог крволочног друштва, него ставити се на ону страну која је повела борбу против окупатору и његовим слугама, конкретно: ступити на страну народно-ослободилачког покрета. У том покрету мјесто је сваком поштеном и родољубивом Србину, Хрвату, Словенцу и т. д. Тим више је мјесто сваком свећенику коjему је Еванђеље Христова наука, програм рада и живота.

Преуз. г. Сребренићу, ја сам лично био у партизанима у шуми. Морао сам побјећи од усташких кољача, јер сам се борио против њихових злодјела. Раширених руку је сам дочекан од Главног штаба и Главног народно-ослободилачког одбора Војводине. С поштовањем и симпатијама сусретан сам од наших бораца, без обзира на вјеру. Никада нисам чуо ни једне ријечи против вјере, цркве и свећеника. Наша Народно-ослободилачка војска, која је три и по године одгајана и челичена у најтежој борби јест најчеститија и најпопленија војска.

Морал је на највишем ступњу, све обратно него што је о њој говорила и писала фашистичка пропаганда. То Вам тврдим ја као католички свећеник, човјек зрелих година, који сам међу том војском дјеловао као душобрижник. Жалосно је да сте Ви напали наш народно-ослободилачки покрет онда када је исти стао на становиште слободе, савјести, вјероисповјести, приватног власништва, онда када је у мору проливене крви исковано братство и јединство наших народа: хрватског, српског, словеначког, црногорског и македонског, онда када је створио нову државну заједницу: федеративну и демократску Југославију, у којој ће сви наши народи уживати слободу и равноправност.

То није могуће да сте Ви преуз. г. толико неупућени у погледу нашег народно-ослободилачког покрета! Како је могуће да Ви као црквени надчастир и Словен после свега што је учинио окупатор и његове слуге најнегативнијег с једне стране и оног најпозитивнијег што је учињено од нашег народно-ослободилачког покрета с друге стране, како је могуће да заузмете погрешан став? Католичким свећеничима који су вјерни синови свога народа, који стоје уз свој народ, мјесто је у народно-ослободилачком покрету. Оним протународним свећеницима који су се ставили на страну окупатора и домаћих издајника народ ће судити, и када буду кажњавани бити ће кажњени не као свећеници него као кривци, као и сваки остали криваац.

ПЕТАР МАСНИЋ, жупник
потпретседник Обласног народно-ослободилачког одбора Срема и члан Главног народно-ослободилачког одбора за Војводину.

Фашисти су приликом једне реакције разорили православни манастир Кувеждин у Фрушкој Гори.

Сахрана Ромена Ролана

Париз, 5 јануара. — Јуче је извршен свечани пренос земних остатака књижевника Ромена Ролана у Кламси где је извршена сахрана. Почасну стражу и пратњу дала је француска војска из унутрашњости. Према жељи писца, коју је изразио пред своју смрт, говорио је само један говорник, и то претседник научног друштва Миландер који је у свом говору нагласио да је знаменити књижевник најлепше странице својих дела посветио свом родном крају.

Постоји предлог да се посмртни остаци Ромена Ролана пренесу у Пантеон.

САУЧЕШЋЕ СОВЈЕТСКЕ ДЕЛЕГАЦИЈЕ ПОВОДОМ СМРТИ РОМЕНА РОЛАНА

Париз, 5 јануара. — Поводом смрти Ромена Ролана, познатог француског писца, синдикална совјетска делегација која борави у Паризу упутила је његовој удовици телеграм саучешћа.

СОВЈЕТСКО ФРАНЦУСКИ ФИЛМОВИ

Париз, 5 јануара. — Како се јавља, генерал де Гол приликом свог последњег боравка у Москви договорио се и о изради двају француско-совјетских филмова у којима би се приказале историјске везе између ова народа као и догађаји последњих година.

ШТАМПА У ОСЛОБОЂЕНОЈ АЛБАНИЈИ

Тирана, 4 јануара. — У Албанији излази око 20 нових листова. То су новине разних градских и обласних одбора и других народних органа. Већина ових листова излазила је за време окупације илегално.

ОБРАЗОВАЊЕ ВРХОВНОГ СУДА У АЛБАНИЈИ

Тирана, 5 јануара. — Албанска народна скупштина донела је уредбу о постављању војног суда који ће судити ратним злочинцима.

Несрећа и срећа

Написао ИЉА ЕРЕНБУРГ

По четврти пут дочекујемо Нову годину далеко од својих драгих. Жуч увреде со суза пали наша срца. Но данас ми можемо рећи да је најгоре прошло. Пред нама је победа, прво јутро дубокога мира.

Сетимо се: Немци су били на Волги. Сетимо се: Немци су били у Египту. Сетимо се како је фирер — као промукли шакал — лајао над пленом. У селима под Москвом упорни руски војници одбијали су непријатељске нападе. Нису они мислили о Берлину, они су мислили само на једно: како да одбране Москву. Пре годину дана био је Стаљинград. С леве обале Волге видели су се пожари. С леве обале Волге видели су смрт они који су нападали утврђења. Нису они маштали о Источној Пруској, они су знали да је непријатељ дубоко ушао. Он се пентрао на врхове Кавказа, он се ширио по степи уз Волгу. Совјетски су људи ишли у смрт, да би зауставили непријатеља. Ми нећемо заборавити године несреће.

Ми смо се извукли из ужасне гаљете шуме, ми смо на њеном крају, и ми већ видимо свршетак.

Неки немачки журналиста, који је хтео да умири своје земљаке, пише: „Ако све саберемо, видећемо да смо за ове четири године у ствари много мање изгубили него што нам се чини.“ Они лажу и на самртној постељи. Хајде да саберемо! У прошлој години изгубили су они Украјину с десне стране Волге, Крим, Белорусију, Естонију, Летонију, Литвију и Молдавију. Од 17 европских престоница изгубили су 10. Од четири своја савезника изгубили су три. Они су изгубили толико „Тигрова“ и „Месершмита“, толико генерала, официра и фрицева, да их све рачуновође Немачке избројати не могу. Они су изгубили паду. Та пре годину дана били су код самог Лењинграда. Шепурили су се по Риму. Зимовали у Марсељу и Одеси. Одмарали су се у Паризу и Атини. Они су још целу Европу држали у својим шапама. А сада Црвена армија је у Југославији, у Мађарској, у Чехословачкој, Норвешкој и Пруској. А сада Савезници су у западној Немачкој. Грабљивац је испљунуо плен. Ужео се и хоће да спасе своје нокте и зубе. 1945 година биће последња година велике трагедије, то ће бити последња година Хитлерове Немачке.

У што се уздају Немци који се очајно бране у Мађарској, који у Белгији прелазе у напад и који шаљу у бој на брзу руку окупљене дивизије? Треба имати на уму да Фриц ма колико да је глуп не може сада веровати у победу. Он рачуна. Он се нада да ће задржати судије на прагу суднице и да ће се судије разићи. Глупе наде! Пре ће се реке вратити на свој извор, пре ће старци постати деца, него што бисмо ми заборавили оно што смо проживели. Ко је видео пепео Белорусије, пронаћи ће паликуће. Ко је видео Бабји Јар, потражиће децоубице. Ми смо и сувише много видели, а да би се зауставили на по пута. Ми смо и сувише много проживели, а да не бисмо поживели у Берлину.

На фотографијама живот изгледа очешљан, гладак, монотон. Сваки је од нас имао свој начин живота, топло, разноврстан. Свако је имао своје навике, своје жеље и своја стремљења. Затворимо очи, сетимо се: улице, куће, осветљени прозори, новогодишња ноћ. Ако си погледао у прозор, видео си разно. И децу око јелке, и девојку пред огледалом, и породицу око стола и старог сањара с књигом. Куће Кијева другачије су биле од кућа у Иркутску. И девојке су другачије изгледале. Све је то био живот. Сви смо се и поносили уређеним кућама, лепо израслим парковима. Треба се свега потсетити. Зар ће мати заборавити свога погинулог сина? Зар ће војник заборавити топлину своје развејане среће? Зар ће становници Смоленска заборавити попаљени Смоленск? Зар ћемо ми заборавити прошлост? Не! Узалуд се Немци надају на наш заборав. Они су провалили у нашу земљу. Тога јутра, на недеље сетићемо се у Берлину. Четрдесетпета ће одговорити за четрдесетпрву.

Ми хоћемо да свршимо с фашистичком Немачком, како се наша деца не би упознала с таквом несрећом. Ми сувише волимо живот а да би оставили на земљи ложаче Мајданека. Ми и сувише ценимо мир а да би поштедели завојеваче. Ми идемо за њиховим зубима и канцама. Ми ћемо се смирити тек тада кад навучемо на немачку вештицу луђачку кошуљу.

Рано је још да празнујемо. Предстоје још крвави бојеви. Ми смо се заклели погинулим друговима и нашој деци, да нећемо положити оружје док не свршимо с злочинцима. Људско срце уређено је тако да му је најтеже издржати оних четврт сата пре свршетка. Ми ћемо још имати искушења. Али ми ћемо истрајати и окончати с њима још ове године. Може се одлагати ако се на несрећу гледа издалека, ако те не чекају твоји драги. А ми ратујемо већ четврту годину. Наши домови наше девојке и деца зажелели су се наших војника. Зажелела их се и Домовина, она хоће да живи, да расте, да мисли, да се смеје. Дочекавши Нову годину ми ћемо рећи један другоме да смо се зажелели правога живота и баш зато ћемо у 1945 години дотући Немце.

Тако се поздрављало приликом Нове године: С новом годином, с новом срећом! Можда ми и нисмо тада знали шта је срећа. Потребне су биле године у рововима, у утврђењима, у земуницама, у блату, у снегу, у крви, потребно је било окусити зло, изгубити браћу, сина, пријатеља, да би се схватила једноставна реч: срећа. Ми сада говоримо: биће среће, велике људске среће, кад војник — вративши се с победом — загрли жену, узме на руке сина, угледа куће познате му из детињства, дрвеће кад угледа мила лица. Биће среће, кад се угасе пожари градова, кад жене престану тескобно питати: „Је ли дошло писмо?“ Биће среће, биће среће, среће победе, а сада — ми говоримо: С Новом годином, с годином победе!

КРОЗ ОСЛОБОЂЕНУ ВОЈВОДИНУ

ОТВАРАЊЕ ДОМА КУЛТУРЕ ЈНОФ А У БЕОЧИНУ — ФАБРИЦИ

Беочин, 5 јануара. — Прошлог месеца отворен је у Беочин — Фабрици на свечан начин Дом културе Јединственог н. о. фронта. Дом је отворио смењени стари радник Матуловић Франа, претседник месног одбора Фронта, истакавши у свом говору да ће Дом служити за издизање свих радника а не као пре неколицини, и позвао их да своје слободно време проведу у дому ради личног подизања.

Затим је поднео политички реферат друг Данијел Масарини, члан Покрајинског одбора ЈНОФ-а за Војводину.

За време говора и извођења програма, народ је одушевљено клицао вољеној Црвеној армији, Народноослободилачкој војсци, нашим вођима и учитељима и братској бугарској војсци.

На почасном месту седели су наши и бугарски рањеници.

Са отварања Дома послани су телеграмом топли поздрави маршалу Југославије Јосипу Брозу-Титу.

Претседнику Националног комитета народног ослобођења маршалу Југославије Јосипу Брозу-Титу

Друже Тито,

Ми радници фабрике Беочин, са прославе свечаног отварања Дома културе Јединственог народно-ослободилачког фронта, поздрављамо Вас и шаљемо искрене радничке поздраве Вама, Маршале, мудром вођи нашег народа.

Заветујемо се, да ћемо не жалећи труда и снаге појачати рад на изради наших продуката, а уколико то буде потребно, и животе дати за Вас и нову демократску федеративну Југославију.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Радници фабрике Беочин

ИЗБОР СРЕСКОГ ОДБОРА ЈНОФ А У БАЧКОЈ ТОПОЛИ

Бачка Топола, 5 јануара. — Крајем прошлог месеца извршен је избор среског Народно-ослободилачког одбора за срез бачкотополски. За претседника изабран је Виктор Баршин, кат. жупник из Бачке Тополе, за заменика Локо Црнковић из Чантавира, за секретара Деже Шинковић из Бачке Тополе, за благајника Јакоб Попић из Жедника итд.

Истом приликом је изабран извршни одбор ЈНОФ-а за срез б. тополски.

Кратке вести из Кикинде

Велика Кикинда, 5 јануара. — У Кикинди је одржана конференција месног ЈНОФ-а којој је присуствовало око 400 људи и жена. Пошто су други говорници истакли и објаснили значај ЈНОФ-а Тома Грандфил, претседник МНОО-а, истакао је потребу сарадње са националним мањинама, Мађарима и Румунима. Он је све поштене родољубе позвао да се чврсто окупе око ЈНОФ-а.

На истој конференцији донета је одлука да се зграда бивше соколане стави на расположење месног ЈНОФ-а.

Истога дана одржана је у згради бившег Соколског дома, а сала дома ЈНОФ-а велика културно-просветна приредба, на којој је, поред говора прочелника Просветног отсека, друга Басарића, хор „Гусле“ отпевао неколико песама. Учествовао је и дувачка оркестар НОВ-а, а између осталог је репитована и „Мајка православна“ од Владимира Назора.

Почев од 14. о. м. почео је да саобраћа редован путнички воз од Кикинде до Панчева, који полази у 5.30 из Кикинде а у 14.30 из Панчева. Воз саобраћа сваког парног датума у месецу и истога дана одлази за Панчево и враћа се. Вожња је на тој прузи сада много бржа.

Идући број „Слободне Војводине“ изићи ће у уторник, 9 јануара.

МАТИ

Јуче је наша Девета
у тешком и дугом маршу
улазила у моје село.
Час сам се радовао попут детета,
а час тужан био,
јер две године га нисам видио.
Није се много изменило:
Увреде и ране туђинског терора
стидљиво је пред нама скрило.

Сокаци су пусти...
У колонама
прошли су пред нама
камиони и браћа Руси,
а прошле су и наше две бригаде.
И село —
уморно од толике радости,
од громких поклича наше младости,
повукло се у кућице покривене сламом
и завијено вечерњом тамом
ћутало је, мирећи узбуркано срце.

Блато и тама.
Газимо по цвећу и по локвама,
газимо уморно и полако.
Друг ме пита што сам замишљен:
— То је моје село. — А, тако!
На улици никог.
Па, ипак — крај блатног пута,
ко сена,
баш на углу где хтедосмо стати,
стоји једна жена —
чека једна мати...

— Ах, сине! Стиго си —
и суза јој лице ороси.
Колико смо те чекали!
Па хајде мало до куће
да се поздравиш с баком
и с малом Надом.
— Не могу, мајко, идем с бригадом.
— Чуо си, вељда — отац је умро,
кад га удари.
Много је на тебе био поносан
и како је само био радостан
када је дочуо да си командир!

Један узвик јак и продоран
наруши идилу и вечерњи мир:
— Крећи, колона!
— Зар нећеш баш нимало код нас остати?

— Не могу, мати.
Збогом. А она
с напором је суспрезала суze,
кад ми главу међ руке узе
и љубљаше ме по коси, по лицу:
— Збогом сине, и скоро се врати!
Стигох колону и погледах натраг,
низ нашу улицу,
а тако је дуго — ко кип, ко сена
непомично стајала једна жена —
једна мати...

З. КЛАЋИК-ЈАРОСЛАВ

—(★)—

Ноћ јесења, кишна...

Ноћ јесења, кишна, суморна и тужна,
А ми корачамо кроз воду и тмину,
Напред, само напред, потреба је нужна,
Да се роду ланци и окови скину.

И ми корачамо, ми, синови шуме,
Док нас мајка шумау недрима држи,
Гласове њене свак од нас разуме,
Лукав као лисац, а од срне бржи.

Нека пада киша, макар ветар дуваo,
На нашем нас путу зауставит, неће,
Макар и митраљез на нас ветру бљуваo
Војска партизана ка победи креће.

Зато јер смо јаки као песница дива,
Јер у грудма нашим гнев освете кључа,
Јер у оку нашем плам који се скрива,
Светли нам на путу као зубља луча.

И баш зато што смо војска идеала,
Пашуће пред нама фашистичке слуге,
Када буде наша зора заблистала,
Нестаће фашиста, невоље и туге.

Ноћ јесења, кишна, суморна и тужна,
А ми корачамо кроз воду и тмину,
Напред, само напред, потреба је нужна,
Да се роду ланци и окови скину!

МИОДРАГ ТРИФУНОВИЋ
борац Прве коњичке бригаде

Новосадска Салајка даје пример

У току јануара новосадски реони ће се такмичити који ће исећи и поделити грађанству више огревног дрвета

Грађани Новог Сада правилно су разумели стање у коме се налазе наше војне и народне власти и да услед немања превозних средстава и радне снаге неће бити у стању да снабдевају грађанство огревом и да је потребна приватна иницијатива да се сами организују и поведу акцију за сечу и превоз дрвета.

Јединствени н. о. фронтови по реонима, реонски н. о. одбори и Команде реона уједињени почели су племенито и корисно такмичење. Оно ће највише донети користи онима који хоће да раде.

Све околне шуме стављене су на расположење реонима и оне ће задовољити зимске потребе града. Плаћа се само минимална државна такса за дрво.

Ово такмичење трајаће цео јануар. У радне јединице реона треба да стану сви људи, жене и омладина и да ударнички реше најтеже питање зиме.

Салајка (III реон) је прва изашла.

Тај стари и поштени крај највише је страдао за време окупације, а први се одазвао апелу наших власти и на једном састанку донео овакво решење: Од целокупне исечене количине трећину ће дати Команди места за њене потребе и потребе јавних установа. Остатак има се поделити породицама чији се старешине налазе у НОВ, на принудном раду, у заробљеништву и изнемоглим. Тек остатак добровољним учесницима сече који не располажу огревом. Економски јачи одрекли су се свога дела.

Овај ће реон обрадовати за Божић оне који чекају од друштва заштиту. Већ је насечено толико да ће сви којима је потребно, за Божић добити по 1 м дрвета тако да ће моћи у топлој соби провести свој први слободни Божић и осећати да се у новој држави друштво брине о жртвама за слободу.

Крајем месеца видећемо који је друг највише дана радио, највише пренео дрва. Видећемо салајчанске ударнике.

И Подбара и остали реони ће рећи своју реч, јер наш народ зна да се и овде бори за нову Југославију.

*

Већ смо добро загазили у зиму и осећамо несташицу дрва. То је разумљиво, јер Војводина, иако иначе богата, једна је од наших најсиромашнијих покрајина што се тиче дрва за огрев. Данас нам још не стоје на расположењу ни радна снага ни превозна средства за довоз дрвета у довољним количинама из других крајева.

Стога су градски реонски одбори у Новом Саду у споразуму са Отсеком Војне управе за шумарство, а у сарадњи са ЈНОФ-ом и УСАОВ организовали колективну сечу дрва са добровољним радним ударним четама, на Каменичкој Ади, на којој, према процени инжењера Александра Димитријевића, руководаца сече за Новосадски, Тителски и Жабаљски срез, има око 15 000 просторних метара дрва.

ПРИМЕР III. РЕОНА

Прва је почела свој рад Трговачка омладина, која је у недељу, 31 децембра, изишла у лепом броју на острво и насекла приличну количину огрева за наше болнице. Њеном примеру следовала је радна чета III. реона, т. ј. Салајка. Она је на саму Нову годину, са песмом и заставом на челу поворке, која је бројала преко 70 лица — међу којима је било и пионира — изишла на терен и већ првог дана оборила и насекла 12.5, а сутра дан преко 17 хвати.

У среду, 3 јануара, посетили смо радне чете на Каменичкој Ади. Нашли смо прво на радну чету из Салајке, која је била заузете обарањем једне високе тополе. Лица румена од свежег ваздуха, не без поноса, испричали су Салајчани да су само тога дана одаслали двадесет троја кола дрва. И сам превоз је вршен добровољно.

Док бележим податке, рука ми подрхтава од хладноће.

— Хеј, друже! Прихвати сикирицу, па да видиш како ћеш се разгрејати! — вели ми весело један Салајчанин.

ОМЛАДИНА НА ПОСЛУ

Нешто даље сретамо радну чету IV. реона (Подбаре), у којој је пуно усаљеваца и пионира. Иако их није много, они су дан раније насекли шест и по хвати, и већ их одашиљу. Ту је и радна чета II. реона, на челу са члановима одбора ЈНОФ-а. Она је тек била изашла на терен, и одмах се дала на посао.

Пролазимо кроз шумарак. То је заштитни појас, јер ради заштите зимовника од ветра оставља се на извесном отстојању по један блок шуме дужине 100 и ширине 2000 метара. Затичемо око стотину људи и жена из VII. реона (Телепа). Њихов вођа објашњава команданту да су се они ради успешнијег рада поделили у групе. Док на једној страни мушкарци обарају и секу стабла тополе, жене секу и слажу фашину. На све стране помаљају се дрвљаници, а ватра од посеченог прућа, око које се одмарају посустали, весело пуцкета. Погледам нам пада преко Дунава, па Каменицу, под белим покровом снега.

Салајчани секу дрва на Каменичкој Ади

Наравно не треба одвише очекивати од ове акције, јер у односу на број становништва нашега града и његове потребе, број радника је врло мали а и од посеченог дрвета тек једна трећина иде у слагалиште Команде места за раздеобу грађанству, док ће две трећине да се поделе болницама, породицама бораца, незбринутим удовицама, старцима, старицама, сирочади и свима онима који су за рад неспособни а нису у материјалној могућности да дрво купе. Наравно, дрво ће добити и они који су учествовали у сечи.

Стога је потребно да се грађани који су за рад способни, односно они који су у материјалној могућности да најме раднике, сами постарају за огрев. За просторни метар сече, односно дрвета, плаћа се путем Шумског отсека Војне управе Петроварадинској имовној општини 13.50 пенги. Једну трећину посеченог дрвета преузима слагалиште Команде места по максималној цени од 37.20 пенги за просторни метар. Наравно, преостале две трећине да се подели болницама, го што дотичноме припада.

Дужност је сваког грађанина да дрво штеди у највећој мери. Треба да се на пример рођаци и укућани удруже и наизменце кувају на једној ватри, да дрво, добијено сечом, одмах изрежу и исцепају, како би се осушило, чиме се штеди 15—20% огревне вредности и да комаће дрвета не буде дуже од решетке у пећи, јер иначе неправилно сагорева.

Ђ. Д.

СЛИЧИЦЕ СА КОНФЕРЕНЦИЈЕ АФЖ-а ВОЈВОДИНЕ

Жена — друг, борац и ударник

Осетили смо сви, већ на самом почетку свечаног дела, како се налази међу нама, око нас и над нама једна снага — широка и бескрајна, топла и узбудљива, величанствена љубав мајке.

Она је почела у узбудљивом минуту ћутања у почаст палим херојима и мученицима за Слободу, појавила се тада у виду, неколико пригушиваних, тихих јецаја, који су нас лагано, снагом бола и рањеног крвавог срца, привукли у близину — у загрљај — велике патње, и поносне величине.

Били смо сведоци излагања и узбудљивих преживљавања најтежих тренутака, које је морала издржати и поднети жена, у борби за опстанак свога народа.

★

ЖЕНА ДРУГ добила је признање и клицање целе дворане Народног дома. Њена сарадња и помоћ у борби, у добром и у невољи, могла је бити правилно схваћена и оцењена тек када су настали најтежи дани у историји нашег народа. Излагање другарица делегаткиња показало је шта су преживели наши борци приликом реакције, прикривани, рањени и болесни по базама. Слава и величина илегалаца не може се замислити без другарског, великог родољубивог рада наше жене, без њене подршке и пожртвовања, без њених поднесених и јуначки истрпелих мука и мучења, које су деловале са највећим моралним и стварно материјалним успехом за општу ствар.

Осетили смо блискост и дуг велике захвалности према нашој жени, што је она могла да ради и што ће још више радити.

ЖЕНА БОРАЦ, по речима једне другарице, деловала је на разне начине. Она је знала да разбија фашистичке бункере, да управља и преузима ватру митраљеза, да лети у првој линији у јуришу на непријатеља, да испод кише и ватре непријатељских летака износи и спасава рањене другове и другарице. Знала је да наступа, често тако тихо и опрезно, да лукавствима надмудри и победи, изигра, крвника. Као курир и обавештајац често је у недрима носила шифре и поруке, са одојчетом на прсима пробијала се кроз ланце опколе-зоне . . .

Дати више од онога што имамо није могуће — али жена борац је често пута достизала границу могућег.

ЖЕНА УДАРНИК. Опште осећање заједнице, братства и љубави за величанствену ослободилачку борбу развило је у жени ударника, дивног раденог духа, који не зна за умор. Пред великим задацима жена се оспособила, херојска борба ју је васпитала да дужности ставља испред својих интереса. Она је разумела, осетила је и свим срцем је прионула на рад. Настало је одрицање, пожртвовање и давање свега од себе за заједницу. У базама, нашим илегалцима знатно је олакшаван рад, ублажаване су тешкоће и напори, подизала се, стално је расла борба, дивовска и неједнака борба у опреми и материјалу. Међутим, у срцу, у души, у моралу и полету, наши борци су имали огромну надмоћност, јер су уз себе имали недостижне и дивне особине наше нове жене . . .

На крају, херојска Комунистичка партија и Велики друг ТИТО, као организатори и васпитачи, преподаватељи и оплемењивачи жене добили су од ње најлепше признање. Израдиле су и послале дивне народне ношње, израђене златним финим везом у који су унеле сву љубав и наду, радост и срећу, исто оно што је треперило у дворани када су све клицале и пљескале.

Жене Барање у ослободилачкој борби

На покрајинској конференцији АФЖ Војводине у Новом Саду говорила је другарица Цвета Стојковић о раду жена Барање. Она је рекла, између осталога:

„Жене Барање су вредне и радине. Свесне су своје дужности. За време окупације учиниле су све што су могле. Кад су наши људи били бачени у шарварски логор жене Барање су сакупиле хиљаде пакета и слале затвореницима. И не само то. Жене Барање су долазиле и тражиле од мађарских власти да болесне пусте кућама, где су их оне неговале.

Исто тако, жене Барање отворили су своја врата породицама чији су хранитељи били у логору. Жене породиље које су биле у логору жене Барање су исто тако примале. Тамо је било њихово породилиште, а деца су још увек у Барањи где се негују са пуно љубави.

Осим тога жене Барање помагале су и наш покрет, кад су партизани прелазили преко Драве, јер им је претила опасност да буду опкољени. Жене Барање отворили су свима њима врата. Ту су биле болнице за наше партизане. Нису се оне тиме хвалиле, већ су шапутале: „То је за нашег Тита, да му помогнемо“.

СРЕСКА КОНФЕРЕНЦИЈА АФЖ-а У БАЧКОЈ ПАЛАНЦИ

Бачка Паланка, 3 јануара. — Децембра је одржана I. среска конференција Антифашистичког фронта жена у Бачкој Паланци.

После уводне речи и химне „Хеј Словени“ коју је отпевао хор УСАОЈ-а, говорили су претставници војске и СНОО-а, па је другарица Л. Андрић-Баба, говорећи о улози жене у данашњој борби између осталог рекла ово: „Жене Бачке током трогодишње борбе показале су високу свест и борбеност, оне су биле те које су у најтежим часовима пружале помоћ нашим партизанима, оне су их скривале, храниле и одевале.“ Затим је другарица Шијаков Катица говорила о потреби тесне сарадње омладине и жена. Другарица Олга Паушак говорила је о правима која су жене стекле у садашњој борби: На другом заседању АВНОЈ-а жене први пут у нашој историји добијају равноправност. Затим је поднет исцрпан реферат о раду појединих месних организација жена. Најбољи успех у досадашњем раду показале су жене Старе Паланке.

Пошто су послати поздравни телеграми маршалу Титу, Националном комитету у АФЖ-у, конференција је завршена рецитацијама омладине.

—«« ★ »»—

ЗИДНЕ НОВИНЕ У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА

Сремски Карловци, 4 јануара. — Почетком децембра изишао је у Ср. Карловцима први број зидних новина намењен јавности. Засад су изашле само новине одређене за главну улицу, а за остале реоне града очекују се оних дана. Главну бригу о њима води Евица Тишма, професор.

Први број зидних новина укусно је опремљен, са чланцима разноврсне садржине. Између осталог говори се о потребама болнице, упозорава се грађанство да држи чистоту у граду, позивају се ђаци у школу, објављује течај руског језика итд.

Новине су у граду са симпатијом примљене и изазивају велико интересовање.

Ратни извештај Врховног штаба Народно-ослободилачке војске

Ослобођено је место и рудник Вареш у Босни

Одбијен испад фашиста из Невесиња — У Загребу дигнуто у ваздух 5 возова и рафинерија нафте — Савезничка авијација помаже борбе наших јединица у Словеначкој

Београд, 5 јануара. — Ратни извештај Врховног штаба НОВ и ПОЈ за 5 јануар гласи:

У Срему јача обострана активност патрола.

У источној Босни настављају се борбе на комуникацији Соколац—Власеница.

Један непријатељски испад из Бијељине одбијен је.

Под врло тешким временским и теренским условима, после јаче борбе, наше јединице ослободиле су место и рудник Вареш. Убијено је 56, а заробљено 35 непријатељских војника. Заплењене су веће количине оружја и муниције.

У долини Лима борбе се настављају.

У Херцеговини сломљени су непријатељски испади из Невесиња и Широког Бријега на ослобођену територију. Непријатељ је на бојишту оставио 106 мртвих.

У долини Босне, на правцу према Травнику, непријатељ не успева да напредује и поред упорног притиска.

На цести Жепче—Маглај успешно је нападнута једна немачка моторизована колона. Убијено је 90 Немаца, заплењена 2 камиона, 13 радиостаница, веће количине телефонског и санитетског материјала, а уништено 6 камиона.

Код Бање Луке разбијена је група усташа, којом приликом су убијена 42 усташе.

У Хрватској одбијен је јачи испад усташа на подручју Госпића.

У Истри, на прузи Ровињ—Пазин, наше јединице спалиле су 6 железничких станица. Убијено је 30 Немаца и уништена 2 камиона.

У Подравини већ неколико дана траје жестоке борбе на правцу према Вировитици. Непријатељ стално појачава притисак од Ђурђевца.

Јуче рано непријатељ је отпочео из правца Доњег Михољца јаки напад уз подршку већег броја тенкова у правцу према Подравској Слатини.

На прузи Бјеловар—Св. Иван Жабно срушена су два моста.

Од 1 овог месеца до данас, у самом Загребу и предграђима, дигнуто је у ваздух 5 возова и рафинерија нафте са складиштима, код главног колодвора.

У Словенији, на комуникацији Љубљана—Ново Место вођене су у току целог дана жестоке борбе. Шест јаких непријатељских колона одбијено је и присиљено на повлачење. Једна од ових колона, јачине преко 500 Рупникових домобранаца, потпуно је разбијена, уз садејство 10 савезничких енглеских авиона.

На прузи Љубљана—Јесенице срушен је један мост код Крања.

Савезничка авијација успешно је бомбардовала железничке станице Брежице и Добову.

Београд, 5 јануара. — У другој половини децембра прошле године наше диверзантске групе извршиле су неколико успешних акција на неослобођеној територији Хрватске и нанеле непријатељу следеће губитке: у Загребу у Тушканцу убијено је 15 немачких официра на аеродрому Боронгај код Загреба уништено је пет авиона и осам авионских мотора, а минирани и бачени у ваздух војничке бараке за станивање; на аеродрому код Велике Горице минирањем су уништене 2? тоне авионских бомби.

Прилике у Финској побољшавају се

Москва, 5 јануара. — Лист „Известија" пише о приликама у Финској и констатује све већу живост у привредном животу Финске откада је изишла из рата и одбила хитлеровске завојеваче.

На све стране се оснивају нове политичке организације и појављује се велики број новина. Све мисли финског народа упућене су на потребу одржавања трајног мира и добрих суседских односа са великим источним суседом, Совјетским Савезом.

Широке масе народа све више увиђају да се овај рат водио само у корист Хитлерове Немачке и све је већа активност Совјетско-финског друштва, које наилази на добар пријем у свим слојевима народа.

Образовано је ново демократско друштво жена у којему су уједињене све жене Финске. Њихов савез се бори за демократску Финску и за уништавање фашиста.

Социјал-демократска странка у Финској се боји будућих избора, јер је она највећим делом допринела рату и војној пропасти земље. Ратне контрибуције и ратна штета износе две и по милијарде месечно, док су ратни излази износили осамнаест милијарди марака.

Неке новине у Финској покушавају да наметну мишљење да у Финској нема ратних злочинаца. То су мишљења, која не претстављају мишљење целокупног цивилног становништва. Бивши претседник Рити је закључио споразум са Немачком те је према томе крив за овај рат, и он мора бити изведен пред суд.

—o ★ o—

Трећи састанак биће вероватно после 20 јануара

Вашингтон, 5 јануара. — Претседник Рузвелт изјавио је данас да ће одржати састанак са премијером г. Черчилом и маршалом Стаљином после 20 јануара.

————«««★»»»————

САБОТАЖА У ДАНСКОЈ

Лондон, 5 јануара. — Дански радио, који се налази под контролом Немаца, јавио је да је јутрос у 7 часова потпуно уништена саботажом велика фабрика мотора Јенсен у Копенхагену.

Успостављени су односи између Бугарске и Италије

Софија, 5 јануара. — Између Италије и Бугарске успостављени су дипломатски односи. Талијански опуномоћени министар г. Мамели посетио је бугарског министра спољних послова ради успоставе дипломатског односа и Италије и Бугарске. Истовремено је талијанска влада потврдила пуномоћи Мамелију и тако је на дан 3 јануара успостављен редован дипломатски однос између Италије и Бугарске.

ПРЕДАЈА КНЕЗА КИРИЛА НАРОДНОМ СУДУ

Софија, 5 јануара. — Совјетска влада предала је бугарском народном суду бившег регента кнеза Кирила, професора Филова и генерала Михова, као и друге политичке.

Фронт у Мађарској

Велика битка за Будимпешту

Одбијени напади немачких дивизија које су кренуле у помоћ опкољеном гарнизону

Москва, 5 јануара. — У току 4 јануара у области Будимпеште наше трупе настављају борбе на чишћењу од противника и заузеле су још 277 блокова кућа.

Истовремено северозападно од Будимпеште сузбијени су сви непријатељски покушаји и противнапади који покушавају, упркос великих губитака, да продру у подручје града и да притекну у помоћ своме гарнизону, који је опкољен у Будимпешти.

У току 3 јануара на овом сектору наше трупе су запленили, уништиле или онеспособиле 78 немачких тенкова и заробиле 1120 немачких војника и официра.

У ваздушним борбама и ватром противавионске артилерије оборено је 58 непријатељских авиона.

На другим секторима извиђачка делатност и борбе локалног значаја.

Лондон, 5 јануара. — Стотине немачких тенкова и авиона сада нападају совјетску одбрану северозападно и западно од Будимпеште, да изврше продор и спасу опкољени немачки и мађарски гарнизон у престоници. Од све немачка појачања стижу из Аустрије и Рајха, и велика битка све виђе расте по жестини и замаху.

Тешке борбе воде се у близини Вертешких брегова, 50 километара западно од Будимпеште. Јуче је онеспособљено за борбу на десетине немачких тенкова, поред 130 тенкова и моторизованих топова који су у току два дана уништиле совјетске снаге.

Данас су нанети тешки губици неким мађарским формацијама које су Немци убацили у најжешће борбе.

Совјетске снаге заузеле су три четвртине Будима и једну трећину Будимпеште. У тешким уличним борбама немачки и мађарски војници падају као снопље. Совјетски топови руше без поштеде све оне зграде у којима се налази непријатељ. Хиљаде непријатељских војника затрпано је у рушевинама.

ПЕШТАНСКИ УНИВЕРЗИТЕТ ПРЕТВОРЕН У ТВРЂАВУ

Москва, 5 јануара. — Дописник „Известија" доноси извештај о уличним борбама у Будимпешти: „Совјетске трупе држе већи део мађарске престонице. Оне освајају улицу за улицом. У центру града и у источном делу Пеште, око Берзе и Парламента, разбијени су сви прозори. Немци су опљачкали или уништили све радње. Са будимских брда посматрамо белне остатке мостова преко Дунава. Пештански Универзитет претворили су Немци у јако упориште".

АКТИВНОСТ МАЂАРСКИХ ПОЛИТИЧАРА

Москва, 5 јануара. — Претседник Совјета народних комесара Молотов примио је претставнике привремене мађарске владе г. Ђенђеши Јаноша.

Совјетски Савез признао је привремену пољску владу

Лондон, 5 јануара. — Московски радио јавио је јуче око 5 часова поподне да је совјетска влада признала лубљински комитет као привремену пољску владу.

Британска и америчка влада и даље признају пољску владу у Лондону. За совјетског посланика у Лубљину наименован је Кајхаровић-Лебедев.

ЈЕДИНА ЗАКОНИТА ВЛАДА ПОЉСКЕ

На вечерњем заседању Пољског народног већа претседник владе Осупка-Моравски дао је следећу изјаву:

„Привремена влада Пољске Републике даје на знање свима државама и појединцима којих се то тиче да је она једина законита влада Пољске и да она једина изражава вољу пољског народа и сноси сав терет борбе за ослобођење оног дела земље који је остао под немачком окупацијом, и због тога она неће признати финансиске трансакције и обавезе закључене са пољском емигрантском владом у Лондону".

ПОЉСКА ШТАМПА ПОВОДОМ ПРОГРАМА ПОЉСКЕ ВЛАДЕ

Лублин, 5 јануара. — Пољски листови живо коментаришу изјаву претседника пољског народног већа Берута. Један лист каже између осталога: „После петогодишњег робовања и пљачкања доживели смо опет дане слободе. Највећи задатак у погледу спољне политике биће нам тесна сарадња са Совјетским Савезом и Чехословачком т. ј. са суседима са којима смо у најужој родбинској вези.

ИЗЈАВА ПОВЕРЕЊА ПОЉСКОЈ ПРИВРЕМЕНОЈ ВЛАДИ

Лублин, 5 јануара. — „Пољско народно веће" дало је једногласну изјаву поверења новообразованој привременој пољској влади.

За показано јунаштво и пожртвованост у борбама за слободу Пољске одликовани су претседник Националног комитета г. Моравски и генерал Жимерски одликовањем „Гриневалда првог степена". И друга лица су одликована, јер су се истакла у борби за слободу Пољске.

На јучерашњој седници су претресана поједина важна државна питања.

Изјава чехословачког министра спољних послова

Лондон, 5 јануара.

Чехословачки министар Јан Масарик дао је поводом Нове Године изјаву за штампу, у којој се каже: „Наша међународна политика у 1945 години заснивaће се на сарадњи са Совјетским Савезом и другим земљама. Ми хоћемо јаку Пољску, али Пољску која ће сарађивати са Совјетским Савезом, ми хоћемо Мађарску, демократску Мађарску, која ће сарађивати са Совјетским Савезом. То исто важи и за Југославију, Аустрију и Румунију."

АКЦИЈА ЧЕШКИХ ПАРТИЗАНА

Москва, 5 јануара. — Како се сазнаје преко радио-станице АФИ, чешки партизани су појачали акцију после успелих офанзива Црвене армије у Мађарској и Чехословачкој. Родољуби из Прага, Брна и Требића нападају немачка складишта и Немци су приморани да шаљу казнене експедиције против партизанских чешких одреда.

УСПЕСИ СЛОВАЧКИХ ПАРТИЗАНА

Њујорк, 5 јануара. — Радио станица „Слободна Словачка" дала је следеће податке о акцијама словачких партизана: У току прошлог месеца словачки партизани убили су 5.200, а заробили 4.000 немачких војника и официра. Они су порушили 20 мостова, уништили 40 возова са преко 400 вагона, уништили 30 блиндираних аутомобила и 110 других возила.

Оставка грофа Сфорце

Рим, 5 јануара. — Како се сазнаје из Рима, Бономи, претседник италијанске владе, објавиће сутра оставку грофа Сфорце на положају високог комесара за чишћење Италије од фашиста. Не очекује се никакво ново именовање, док остали део Италије не буде ослобођен.

Фронт у Италији

Лондон, 5 јануара. — На јадранском сектору британске трупе расцепиле су немачки мостобран између канала Лавиљо и реке Сенио. Канадске трупе прешле су преко канала Бонифика.

Авиони са база у Средоземљу напали су пруге за снабдевање преко Бренерског превоја.

У болницама леже наши и руски рањеници. Наша је дужност да им својом пажњом ублажимо бол и да им својим даровима приредимо радост.

Особине британских авиона типа „Москито“

Лондон, 5 јануара. — Један енглески ваздухопловни стручњак дао је кратко разјашњење о особинама „Москито“-авиона.

Један од најзначајнијих британских типова авиона, којим се служе савезнички авијатичари, је „москито“, познат широм целог света. Овај апарат са дрвеним трупом, који се сада употребљава у разне сврхе, имао је прво да буде лак бомбардер. Тада је пронађено да се због врло велике брзине може употребљавати и као ноћни ловац. Доцније му је повећана брзина и усавршен је тако, да сада лети преко 600 километара на сат и може да носи једну бомбу од 2000 килограма.

Задатак уништавања малих важних објеката увек је поверен пилотима „москита“, као што је било уништавање архиве Гестапоа у Хагу у Холандији и главног стана Гестапоа у Данској.

Ескадриле „москита“ обично изводе напад на постројења у Немачкој, када због невремена или других разлога није подесно употребити тешке бомбардере. Ове нападе немачка Врховна команда наивно описује као „летове за узнемиравање“.

Москито авиони за ноћне операције играју важну улогу у разарању важних жељезничких и саобраћајних центара у позадини фронта у Немачкој и Холандији. Тако су недавно „москито“-авиони у току три узастопне ноћи напали 90 возова и уништили и оштетили 38. Једне ноћи постигнут је рекорд: нападнута су 32, а потпуно је уништено 18 возова. Поред возова „москито“-авиони нападају жељезничке станице, мостове, шлепове, моторна возила и друге објекте.

„Москити“, летећи на висини од 500 метара, фотографишу концентрације непријатељских јединица. Они у позадини немачког фронта спуштају ракете, и свеће које светле на 50 миља и снимају. Ово се одмах доставља војним стручњацима, и тако се открива оно што непријатељ чини ноћу, када мисли да неће бити примећен. Ово фотографисање је нарочито опасно за посаду „москито“-авиона, јер немачка противавионска одбрана може да их види због њихових светлећих буктиња.

Од искрцавања у француској москито авиони су оборили скоро 200 непријатељских авиона. Ово је значајан успех, јер треба рачунати да се ноћу појављује мали број немачких апарата.

ПРОИЗВОДЊА АВИОНА У СЈЕДИЊЕНИМ АМЕРИЧКИМ ДРЖАВАМА

Вашингтон, 4 јануара. — Из Вашингтона се званично јавља да су америчке фабрике авиона у току 1944 године произвеле рекордан број 96.369 авиона.

—« ★ »—

СПАСЕН ЈОШ ЈЕДАН САВЕЗНИЧКИ АВИЈАТИЧАР У НАШОЈ ЗЕМЉИ

Лондон, 5 јануара. — „Рајтеров“ дописник описује случај једног америчког авијатичара који је над Црном Гором морао да се спусти из авиона и коме су помогли партизани.

Услед метака мотор се запалио, а авијатичар је искочио и спустио се на брдо покривено снегом. Авијатичар је пошао мало даље од апарата и наишао на једног сељака. Кад је авијатичар извадио енглеско-српски речник, покушавајући да се споразуме са сељаком, овај му је добрим енглеским језиком назвао „добро јутро“ и упитао га шта жели. Затим му је дао неколико одаха и повео га до једне групе партизана.

Амерички пилот каже да су му партизани дали хране, ставили га у једно заплењено немачко возило и однели га до најближег тајног аеродрома. „26 сати је прошло од часа кад сам искочио из свог авиона над Црном Гором до часа кад сам се спустио на аеродром у Италији“, изјавио је авијатичар.

Западни фронт

Генерал Монтгомери преузео команду на сектору немачког упада

Лондон, 5 јануара. — У Белгији британски тенкови и пешадија учествују у америчком нападу против северног бока немачке избочине у Арденима. Британци су напредовали километар и по.

У доњем Алзасу Американци су евакуисали Бич и Висенбург. Генерал Монтгомери преузео је команду свих савезничких армија које нападају северни бок немачке избочине у Белгији.

Сад и британске трупе учествују у америчкој протуофанзиви против северног бока немачке избочине у Арденима између Марша и Хотона. И британске и америчке снаге напредовале су и стигле су до главног друма између Лароша и Сен Вита.

На јужном боку немачке избочине Немци су извршили 17 противнапада на америчке положаје на подручју Бастоње. Сви напади су одбијени, и од 200 тенкова Немци су изгубили најмање 30.

Даље на југу Немци врше све веће напоре да се пробију у равницу доњег Алзаса. Они су напредовали око три километра југоисточно од Бича.

ЗВЕРСТВА НЕМАЦА У БЕЛГИЈИ И ХОЛАНДИЈИ

Лондон, 5 јануара. — Главни стан британске 21 армијске групе објавио је извештај о окрутностима које су Немци извршили над белгијским и холандским грађанима. Немци су у логору код Бранденга дизалицом вукли људе увис и тукли их гуменим и кожним пендреком. Некима су тргали нокте и пекли им тело електричном струјом, док су жене саслушавали потпуно наге. Немци су држали ухапшенике у тесним кабинама, где су могли само стајати. Под кабине био је намазан кречом, и ако би који ухапшеник сео, остао би на телу траг од креча, због чега би добио нових батина.

ПОТПИСИВАЊЕ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ БЕЛГИЈЕ И ХОЛАНДИЈЕ

Лондон, 5 јануара. — У Лондону је потписан споразум од стране претставника Холандије и Белгије у погледу међусобне помоћи по питању смештаја и помагања лица која су силом одведена од стране непријатеља на рад у Немачку.

Овај је споразум доказ воље за узајамно помагање у овој општенародној несрећи.

ДЕЧАЦИ ОД ШЕСНАЕСТ ГОДИНА У НЕМАЧКОЈ ВОЈСЦИ

Штокхолм, 5 јануара. — Аксман вођа немачке омладине упутио је поводом Нове године проглас преко радиа, у којем је рекао да се 70% дечака од 16 година већ налази у активној служби у немачкој војсци.

БРИТАНЦИ ДОБИВАЈУ ОТСУСТВО

Лондон, 5 јануара. — Прва група од хиљаду британских војника стигла је на отсуство у Енглеску са Западног фронта. Ово је прва група војника који се боре на Западном фронту још од искрцавања у Нормандији, која је добила отсуство.

Ситуација у Грчкој

„Не треба заборавити да је унутрашњост Грчке у рукама ЕЛАС-а“ пише „Дејли Хералд“

Лондон, 5 јануара. — Првак британске лабуристичке странке Гринвуд дао је изјаву упоређујући ситуацију у Грчкој са Шпанијом и указујући да догађаји иду на штету утицаја Велике Британије, која треба да буде пример демократским силама у Европи. Досадашњом политиком Велика Британија је показала да је против великог дела грчког народа и зато треба да о томе водимо рачуна, ако желимо да Британија стекне назив заштитнице демократије у Европи, рекао је Гринвуд.

Лист „Дејли Хералд“ критикује став генерала Скобија и његове изјаве у Атини. Британски народ моли Бога за мир у Грчкој. Можда ће британско оружје бити у стању да очисти Атину, али не треба заборавити да је цела унутрашњост Грчке у рукама ЕЛАС-а. Лист указује на потребу образовања једне репрезентативне владе пре него што би били испуњени услови генерала Скобија. Треба покушати да се грчке партије измире, и лабуристичка партија изражава жељу да догађаји пођу путем правде.

Наставак досадашње политике у Грчкој довео би до исто тако катастрофалних резултата као што је то било у Шпанији, пише лист.

БРИТАНЦИ МОБИЛИШУ АТИНСКЕ МЛАДИЋЕ

Атина, 5. јануара. — Дописник агенције Рајтер јавља да у простору Атине трупе ЕАМ-а пружају врло снажан отпор. Оне се служе и пољском артилеријом.

Британске власти у Атини мобилишу много младића, и то годишта 1913 до 1919 и увршћавају их у такозвану „народну гарду“.

Образовано је већ 30 батаљона у којима има по 30 официра и 500 војника, што укупно чини 16.000 војника и официра.

ЕНГЛЕСКИ КОМЕНТАР О НОВОЈ ГРЧКОЈ ВЛАДИ

Лондон, 4 јануара. — У Лондону је саопштено да би било преурањено давати мишљење о новој грчкој влади, која још није потпуна, а није ни дала изјаву о својој политици.

Главно је да се обуставе непријатељства, јер докле год борбе трају свакако да нова влада не може бити претставник целокупног народа.

„Тајмс“ каже да се нису остварили наде велике Британије да ће архиепископ Дамаскинос успешно решити грчки проблем. Лабуристички лист „Дејли Хералд“ изражава жаљење што се садашњи крвави рат и даље продужава и даје израза неспокојству у погледу претседника владе генерала Пластираса.

У своме уводнику „Тајмс“ каже да са новом владом није још ништа решено већ да ће она имати да поради на успостави мира и да позове у нову владу и претставнике ЕЛАС-а и ЕАМ-а. Даље каже „Тајмс“ да је велики недостатак Пластирасове владе, што су претставници ЕЛАС-а и ЕАМ-а отсутни. Тај недостатак може бити прилично исправљен и то тако, да се претставници ЕАМ-а и ЕЛАС-а позову на преговоре као потпуно равноправни.

„Дејли Телеграф“ сматра ову владу више као инструменат за склапање примирја, а не као стварну владу, јер у њој нису заступљени ЕЛАС и ЕАМ, а без њиховог приступа у владу не може се очекивати решење кризе.

„Њус Кроникл“ изражава мишљење да генерал Пластирас сматра да може да се одржи употребом британских бајонета. „Узалуд сви преговори са ЕЛАС-ом и ЕАМ-ом ако британска оружана снага и даље буде уз владу. У том случају доћи ће у Великој Британији до одлучних протеста јавног мњења.

„Дејли Хералд“ каже да генерал Пластирас жели да настави борбу и да поступа са својим политичким противницима као са побуњеницима који су устали против његовог ауторитета. Нова влада у Грчкој, како изгледа, нема у програму успоставу демократске владавине и што брже расписивање народних избора.

Француска војска биће ускоро спремна

Париз, 5 јануара. — Француски министар рата дао је изјаву следеће садржине:

Кроз неколико месеци француска војска ће располагати са 650.000 војника. Војска из унутрашњости Француске, која је већ активно на фронту, даје 40 пешадиских пукова и 30 пионирских група. Ова француска војска биће наоружана савезничким испорукама, индустриским француским производима и заплењеним немачким материјалом.

ПОСЕТА Г. ЧЕРЧИЛА ФРАНЦУСКОЈ

Лондон, 5 јануара. — Премијер г. Черчил вратио се данас поподне са кратке посете Француској, где је водио разговоре са генералима Ајзенхауером и Монтгомеријем, као и генералом де Голом.

РУСКИ ДЕЛЕГАТИ СИНДИКАТА ПОСЕТИЛИ СУ ФРАНЦУСКЕ ФАБРИКЕ

Париз, 5 јануара. — Совјетска синдикална делегација, која борави већ дуже времена у Француској, посетила је неколико индустријских предузећа у Паризу. У предузећима приређене су одушевљене манифестације совјетским друговима.

ФРАНЦУСКА ЈЕ ОПЕТ ВЕЛИКА СИЛА

Њујорк, 5 јануара. — Америчка штампа увелико коментарише потписивање пакта између Француске и СССР. Француска се поново налази у реду великих сила. „Њујорк Тајмс“ одлучно захтева да се обнови француска војска.

УСПЕСИ ФРАНЦУСКИХ ПИЛОТА ЕСКАДРИЛЕ „НОРМАНДИ“ У РУСИЈИ

Каиро, 5 јануара. — Француска ескадрила под заповедништвом г. Рујара бори се у Русији и она носи назив „Нормандија“. Она је до сада уништила 199 немачких авиона, а оштетила 60. До сада су два француска авијатичара добила највиша совјетска одликовања — проглашени су херојима Совјетског Совеза.

—(★)—

Нова швајцарска влада

Лондон, 5 јануара. — Агенција Рајтер објављује вест швајцарског радија о образовању нове швајцарске владе. Претседник владе је фон Штајнер, а министар спољних послова Гинтајер.

ШВАЈЦАРЦИ ЗАХТЕВАЈУ ПРОТЕРИВАЊА ГЕСТАПОВСКИХ АГЕНАТА

Цирих, 5 јануара. — Швајцарци су упутили позив да се разни немачки гестаповски агенти протерају из земље. У том тражењу се каже између осталог: „Ми захтевамо да можемо слободно да говоримо, да кажемо што мислимо и да не морамо да се бојимо немачких гестаповачких агената. Разни фашисти, који се налазе у нашој земљи, треба да буду протерани са територије Швајцарске.

—« ★ »—

Енглези о прекиду односа Турске с Јапаном

Лондон, 5 јануара. — Како јављају из Анкаре, Турска је прекинула дипломатске односе са Јапаном.

Један од политичких коментатора Велике Британије у вези са тиме каже: „Ова одлука је, наравно, поздрављена у Лондону, јер су односи прекинути на заједнички захтев Велике Британије и САД, као и августа прошле године са Немачком. Ма како ствари пошле, турска јавност служила је јапанским дипломатима у Анкари као сврсни чинилац за ширење вести из извора Уједињених народа. Јапанци су, наравно, достављали те вести из извора Уједињених народа могну Немачку као свога савезника.

Врло је повољна чињеница да је Турска затворила један од напастних центара за прислушкивање.“

Данас ће се у Новом Саду вршити проба сирене за узбуну

Команда места обавештава грађанство Новог Сада да ће у суботу, 6 овог месеца, тачно у 12 часова, пробати сирену за ваздушну заштиту.

★

Прилози за војску и рањене борце

Новосадски трговац Драгутин Ђурчић приложио је за потребе Народно-ослободилачке војске 200.000 динара, 100.000 куна и 100 флаша компота за наше и руске рањенике у војним болницама.

Јединствени народно-ослободилачки фронт поштанских службеника у Новом Саду приложио је за рањене борце 3750 динара, 1200 куна, 5 рубаља и 156 пенга.

Трговачка омладина у Новом Саду приложила је 1500 пенга за снабдевање наше јуначке Народно-ослободилачке војске.

Радници и намештеници фабрике вештачког камена и цементне робе „Браћа Бауер" одрекли су се у прошлој недељи једнодневне наднице и послали као свој прилог Војној болници Команде места у Новом Саду суму од 200 пенга. Старатељство овог предузећа је, такође, уступило Војној болници један и по просторни метар дрва.

А. Камлер, технички управник Прве бачке тек. индустрије а. д. у Новом Саду, приложио је преко Уредништва „Слободне Војводине" 1000 пенги за Народно-ослободилачку војску.

Марија Чањи из Новог Сада приложила је за војску 50 пенги, 2 пешкира и 2 комада сапуна.

НОВОСАДСКИ МЕСАРИ ЗА РАЊЕНЕ БОРЦЕ

Месарска секција Занатлиског удружења извештава да ће активни новосадски месари у суботу, 5 јануара о. г., предати четири телета и 80 кила свежих кобасица као свој божићни поклон нашим рањеницима.

★

Школске вести

ПОЧЕТАК РАДА ОСНОВНИХ ШКОЛА У НОВОМ САДУ

Редовна предавања у основним школама у Новом Саду почињу дана 10 јануара 1945 године у 8 часова.

Позивају се сви ђачки родитељи из реона школе Светозар Милетић (Николајевска), Змај Јова (у Гундулићевој улици), Војвода Степа (Салајка), Доситеј Обрадовић (Јовановска) и Огледне школе (Велики и Мали Лиман), да тога дана упуте децу из свију разреда у школу Светозар Милетић (Николајевска) у 8 часова ујутро.

Школа Шумска (Футошка улица), Војвода Путник (Детелинара) и Бранко Радичевић (Адамовићево Насеље) почињу рад истог дана у исто време у својим зградама.

Сва она деца која су рођена 1937 а нису се до сада уписала или похађала школу треба истог дана да се јаве ради уписа. — (Просветни одељак Команде места, Нови Сад.)

БОЖИЋНИ ПРАЗНИЦИ ЗА ШКОЛЕ

Божићни празници за све основне и средње школе трајаће 4 дана: 6, 7, 8 и 9 јануара.

Просветно одељење Војне управе за Б. Б. Б.

КУРС ЗА МАРВЕНЕ БОЛНИЧАРЕ

Војна област за Бачку и Барању привредни отсек под бројем 1958 од 26 децембра 1944 год у Новом Саду издао је следеће:

Војна марвена болница у Новом Саду почиње са III. редовним курсем за марвене болничаре почетком јануара 1945 год.

Обавештавају се интересенти, да се управи Марвене болнице у Новом Саду, Темеринска улица бр. 43 јаве ради похађања истог.

Из канцеларије Месне команде III. бр. 3082/1944 год. од 30 децембра 1944 год.

Обнова рада Трговинско-индустриске и занатске коморе у Новом Саду

У низу мера предузетих у циљу оживљења привреде у Војводини, Војна управа за Банат, Бачку и Барању обновила је Трговинско-индустриску и занатску комору у Новом Саду, коју је окупатор укинуо одмах по завођењу своје власти.

Актом о успостављању Коморе Војна управа је поставила делегате за све привредне гране учлањене у комори са налогом да воде до даљега послове свих органа коморе, радећи нарочито на обнови наше привреде разорене дуготрајном окупацијом.

Том одлуком постављени су за делегате: Срета Релић, занатлија, Ђорђе Шевић, трговац; Божа Правица, банкар, Јовач Тотовић, индустријалац и Рада Срећанов, угоститељ из Новог Сада, с тим да се накнадно постави по један делегат као претставник привреде из Суботице, Сомбора и Старог Бечеја.

Делегате Коморе, под вођством претседника Јована Тотовића, примили су повереник Националног комитета ослобођења Југославије при војној управи за Банат, Бачку и Барању, инж. Никола Петровић, и начелник Привредног одељења Александар Шевић, и саслушали изнета мишљења по појединим актуелним привредним питањима. Том приликом делегати су предали заједничку изјаву о раду Коморе, у којој се, поред осталога, каже:

„Трговинско-индустриска и занатска комора, основана 1919 године као привредно претставничко тело за трговину, индустрију, занатство, угоститељство и банкарство на подручју већег дела Војводине, орган зовала је своју делатност саветодавног органа власти и најпогоднијег инструмента за спровођење привредне политике у овој области, старајући се при том, кроз читаве 22 године, да права интереса народне привреде буду уважавани, на корист привреде као целине и народа чијем благостању је сав тај рад био намењен.

Привредне тешкоће пред којима стојимо заиста су огромне. Почевши од стања производних средстава па до валутарног проблема, препреке се нижу и преплићу једна с другом. Рат још није довршен и његови проблеми се постављају на прво место; обнављање земље има се прилагодити првенствено ратним потребама. Привредници Војводине, уверени да је стварањем народно-ослободилачке, праве народне власти у Војводини, створен и услов за њихово активно учешће у изградњи нове државе, и свесни да ће отсада једино прави народни интереси бити штићени и унапређивани, сматрају за своју дужност и за своје право да све своје снаге, искуство, иницијативу и средства, не презајући ни од каквих тешкоћа и спремни на жртве које се од њих буду тражиле, ставе у службу рата и за обнову земље.

Комора сматра да ће систематским радом на стручном оспособљавању привредне омладине, створити кадар напредних привредника не само задојених љубављу према раду и стварању, него и способних да привреду изведу на пут службе народу."

Оснивачка скупштина Новосадског шаховског клуба

Позивају се сви љубитељи шаха да дођу на оснивачку скупштину Новосадског шаховског клуба, која ће се одржати на други дан Божића, 8 јануара 1945 године, у просторијама Трговачког Дома (Лојд) у 10 часова пре подне.

Објаве и позиви

ПРИЈАВЉИВАЊЕ КЛАВИРА

Решењем Команданта места III. бр. 137/1944 Државној музичкој школи у Новом Саду стављено је у дужност да преузме и води бригу о свим инструментима као и нотном материјалу из напуштених фашистичких станова.

У вези са горњим, позивају се сви они који знају да се у неким напуштеним становима налазе клавири или други инструменти, као и они којима је од стране Команде места додељен стан и намештај а у коме се налази клавир, да о своме известе ову школу у најкраћем року, како би се могло поступити по предњем наређењу Команданта места. **(Управа школе)**

ПОЗИВ РИБАРИМА

На основу наређења Војне команде за Бачку и Барању бр. 1035 од 16 децембра 1944 год. позивају се сви рибари са територије града Новог Сада, да се одмах пријаве Месној команди у Новом Саду у бившој згради Банској, приземно соба бр. 46 ради давања података.

Из канцеларије Команде места III. бр. 2641/44 од 24 децембра 1944 год.

ИЗДАВАЊЕ МЕСА ГРАЂАНСТВУ

Апровизација града Новог Сада саопштава грађанству да ће у суботу, 6 јануара о. г., бити на нове карте за месо по 20 дека свињског меса.

ПОЗИВ БОКСЕРИМА

Позивају се сви боксери у Новом Саду да се јаве 9 овог месеца, у Шумадиску број 8 код друга Бајчев Владимира, ради тренинга и меча који ће се ускоро одржати.

ПОМЕН

Овим извештавамо сроднике, пријатеље, другове и другарице, да ћемо трећег дана Божића, т. ј. 9 јануара, давати помен у Старом Футогу у православној цркви нашим синовима

РАДИ И БОГДАНУ ТОКИН

БОРЦИМА VII. ВОЈВОЂАНСКЕ БРИГАДЕ

који су погинули за ослобођење Југославије у борби код Батине.

Стари Футог, 7 јануара 1945 год.

До гроба ожалошћени отац МЛАДЕН, мати ЈУЛКА, браћа ЈОВА и МИЛАН и остала родбина.

Дубоко ожалошћени и скрхани болом јављамо свима сродницима, пријатељима, познаницима, друговима и другарицама да је наш добри и никад непрежаљени син, брат, стриц и ујак

МИЛОРАД (ЛУЛЕ) РУТОНИЋ

у цвету младости у својој 19 год. живота испустио своју племениту душу 29 децембра 1944 год. у Сомбору у војничкој болници. Покојни Луле био је тешко рањен 15 новембра 1944 године на фронту у борби против фашиста код Батине.

Тело, драгог нам покојника пренето је у родно место Госпођинце 2 јануара ове године и предато матери земљи на вечни покој.

Госпођинци, 2 јануара 1945 год.

До гроба ожалошћени отац ЖАРКО, мати МЕРИМА, браћа ГЕНА, АЦА и ЉУБИША, сестре МИЛКА и ЗОРИЦА, снаје ЈОВАНКА, ДРАГИЊА и МИЦА, зетови САВА ГРОЗДИЋ и МИЛИВОЈ ВУКАСОВИЋ, синовац ЖАРКО, синовице ЉУБИНКА, МИЛАНА и ЗОРИЦА, сестрићи ЉУБИША, МИЈА и ЗДРАВКО, сестричина мала МАРИЦА и остала многобројна родбина.

Кроз Нови Сад

Први дан Божића:

НАРОДНИ (Спомен) ДОМ: у 20 часова приредба радника војних радионица.

Други дан Божића:

НАРОДНИ (Спомен) ДОМ: у 15 часова програмско вече са игранком радника војних берберница.

Биоскопи од 6 до 9 јануара:

АПОЛО: „Јунаци арене", амерички шаљиви филм.

ОДЕОН: „Сломљени цвет", амерички филм.

ПАЛАС: „Четири мускетира", талијански луткарски филм.

Почетак претстава у 14, 16 и 18 часова. Војничке у 20 часова у суботу и недељу у Аполу а у понедељак и уторак у Одеону и Паласу.

Дежурна апотека НЕНАДОВИЋ, Краља Петра I. ул. бр. 10.

★

Приредбе

ЗАБАВНО ПОПОДНЕ У СПОМЕН ДОМУ

Четврти реонски народно-ослободилачки одбор приређује на дан 14 јануара 1945 године (православна Нова година) забавно поподне са одабраним програмом. Приредба ће се одржати у Спомен дому од 4 до 7 часова. Чист приход намењен је у хумане сврхе. — Управни одбор.

ПРИРЕДБА БЕРБЕРСКИХ РАДНИКА

Радници војних берберница при Команди места у Новом Саду приређују у понедељак, на други дан Божића, у 3 часа по подне у дворани Народног дома приредбу са распоредом и игранком.

На програму је комедија „Честитам", од Косте Трифковића монолог, рецитација итд. Свира БИРМС

Чист приход намењен је рањеницима.

Овим извештавамо све сроднике пријатеље и другове, да је наш син и брат

Славко Загорчић

са Клисе погинуо у својој 17 години живота у Гочичаним Столицама 29 априла 1944 године.

Нови Сад, 7 децембра 1945 год.

Ожалошћени: отац Душан, мати Ковинка, брат Лаза, сестра Јелица. Деда Лазар и остала родбина.

Мали огласи

ТРАЖИМ свога мужа **Алексић Панту** који је отишао 1941 год. 16 марта у војску а који се досада још није вратио нити сам нешто о њему сазнала. Родом је из Севојна. Задњи пут се налазио на албанској граници у Дрењици. Молим сваког који нешто о њему зна нека ми јави на адресу: Велинка Алексић, Темеринска улица број 32, Нови Сад.

ОПРАВЉАМО гумене каљаче и чизме, Футошка улица бр. 55 у дворишту.

★

Изгубљено

ВЕРЕШ ИРЕНА, Нови Сад, Тургењева ул. бр. 20 изгубила је своју пријавну листу, коју овим оглашава неважећом.

МАРА МИЛОВАНОВИЋ рођ. Марковић, Нови Сад, Приморска ул. бр. 17 изгубила је своју пријавну листу, коју овим оглашава неважећом.

ВЛАШКАЛИЋ ЈЕЛЕНА, Нови Сад, Текелијина ул. бр. 29 изгубила је своју пријавну листу, коју овим оглашава неважећом.

СКАНДАРСКИ МИЛЕВА, Нови Сад, Кнеза Милоша ул. бр. 26 изгубила је своју железничку легитимацију и пазарну књижицу, које овим оглашава неважећим.

ЛУКАЧИ СТЕВАН са децом и Лукачи Ида рођ. Менартовић, Нови Сад, Банатска улица број 23 изгубили су своје пријавне листе које овим оглашавају неважећима.

ХЕГЕДИШ ЈОВАН, Нови Сад, Гробљанска улица бр. 60 изгубио је своју пријавну листу, коју овим оглашава неважећом.

„Слободна Војводина" излази сваког дана — Уредништво и администрација Нови Сад, Футошка улица број 50 — Телефонски бр. уредништва: 21-37.